

# Universitätsbibliothek Wuppertal

**M. VAL. MARTIALIS**

**Martialis, Marcus Valerius**

**AMSTELODAMI, 1628**

Liber XIII.

---

**Nutzungsrichtlinien** Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-711](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-711)

M. VAL.

# MARTIALIS XENIA.

## Epigrammatum LIBER XIII.

*Ad Lectorem.*

**N**e roga cordyllis, ne pænula defit olivis,  
 Aut inopem metuat sordida blatta famem,  
 Perdite Niliacas, Musæ, mea damna papyros:  
 Postulat, ecce, novos ebria Bruma sales.  
 Non mea magnanimo depugnat tessera talo,  
 Senio nec nostrum cum cané quassat ebor.  
 Hæc mihi charta nuces, hæc est mihi charta fri-  
 tillus:  
 Alea nec damnum nec facit ista lucrum.

*Ad eundem.*

Nasutus sis usque licet, sis denique nasus,  
 Quantum noluerit ferre togatus Atlas.  
 Et possis ipsum tu deridere Latinum,  
 Non potes in ungas dicere plura meas,  
 Ipse ego quam dixi. quid dentem denté juvabit  
 Roderé ? carne opus est, si satur esse velis.  
 Ne perdas operam : qui se mirantur, in illos  
 Virus habe ; nos hæc novimus esse nihil.  
 Nec tamen hoc nimium nihil est, si candidus aure,  
 Nec matutina si mihi fronte venis.

*Ad eundem.*

Omnis in hoc gracili XENIORVM turba libello  
 Constabit numinis quattuor empra tibi.  
 Quattuor est nimium ? poterit constare duobus,  
 Et faciet lucrum bibliopola Tryphon.

*Ad eundem.*

Hæc licet, hospitibus pro munere disticha mittas,  
 Si tibi tam rarus, quam mihi, nummus erit.  
 Addita per titulos sua nomina rebus habebis.  
 Prætereas, si quid non facit ad stomachum.

## XENIA.

*Thus. 1.*

Serus ut ætheriæ Germanicus imperet aula,  
Vtique diu terris; da pia thura Iovi.

*Piper. 2.*

Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbo,  
Cum tibi forte datur, si sapis, adde piper.

*Alica. 3.*

Nos alicam, mulsam poterit tibi mittere dives.  
Si tibi noluerit mittere dives, eme.

*Conchis faba. 4.*

Si spumet rubra conchis tibi pallida testa,  
Lautorum cocuis sæpe negare potes.

*Lens. 5.*

Accipe Niliacam, Pelusia mœnera, lentem:  
Vilior est alica, carior illa faba.

*Far. 6.*

Imbue plebejas Clusinis pultibus ollas,  
Vt satur in vacuis dulcia musta bibas.

*Simila ex tritico. 7.*

Nec poteris similæ dotes numerare, nec usus,  
Pistori toties cum sit & apta coco.

*Hordeum. 8.*

Mulso, quod non des taciturnis, accipe, mulsis,  
Hæc ego cauponi, non tibi dona dedi.

*Fru mentum triticeum. 9.*

Tercentum Libyci modios de messe colouî.  
Sume, suburbanus ne moriatur ager.

*Betæ. 10.*

Vt sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,  
O quam sæpe petet vina piperque cocus?

*Lactuca. 11.*

Claudere quæ coenas lactuca solebat avorum.  
Dic mihi, cur nostras iuchoat illa dapes?

Ligna.

*Ligna acapna. 12.*

Si vicina tibi Noimento rura coluntur,  
Ad villam moneo, rustice, ligna feras.

*Rapa. 13.*

Hæc tibi brumali gaudentia frigore rapa  
Quædamus, in cœlo Romulus esse solet.

*Coliculi. 14.*

Ne tibi pallentes moveant fastidia caules,  
Nitrata viridis brassica fiat aqua.

*Porri sectivi. 15.*

Fila Tarentini graviter redolentia porri  
Edisti quoties, oscula clusa dato.

*Porri capitati. 16.*

Mittit præcipuos nemoralis Aricia porros:  
In niveo virides stipite cerne comas.

*Napi. 17.*

Nos Amiternus ager felicibus educat hortis:  
Nursinas poteris parcius esse pilas.

*Asparagi. 18.*

Mollis in æquorea quæ crevit spina Ravenna:  
Non erit incultis gratior asparagis.

*Vva duracina. 19.*

Non habilis cyathis, & inutilis uva Lyxo,  
Sed non potanti me tibi nectar ero.

*Chia ficus. 20.*

Chia seni similis Baccho, quem Seria mittit,  
Ipsa merum secum portat, & ipsa sale.

*Cydonia. 21.*

Si tibi Cecropio saturata Cydonia melle  
Ponentur: dicas hæc melimela, licet.

*Nuces pineæ. 22.*

Poma sumus Cybeles: procul hinc abiste viator,  
Ne cadat in miserum nostra ruina caput.

*Sorba,*

*Sorba, 23.*

Sorba fumus, molles nimium durantia ventres:  
Aptius hæc puero, quam tibi, poma dabis.

*Spathalion caryotarum, 24.*

Aurea porrigitur, Iauī caryota Kalendis:  
Sed tamen hoc munus pauperis esse solet.

*Vas coctanorum, 25.*

Hæc tibi quæ tortæ venerunt condita meta,  
Si majora forent coctana, ficus erant.

*Vas Damascenorum, 26.*

Pruna peregrinæ carie rugosa senectæ  
Sume: solent duri solvere ventris onus.

*Casus lunensis, 27.*

Casus Etruscæ signatus imagine Lunæ,  
Præstabit pueris prandia mille tuis.

*Casus Vestinus, 28.*

Si sine carne voles ientacula sumere frugis,  
Hæc tibi Vestino de grege malsa venit.

*Casus Velabrensis, 29.*

Non quemcuq; focum, nec fumum casus omnem  
Sed Velabrensem qui bibit, ille sapit.

*Casus Trebulani, 30.*

Trebula nos genuit: commendat gratia duplex,  
Sive levi flamma, sive domamur aqua.

*Bulbi, 31.*

Cum sit anus conjux, & sint tibi inortua membra,  
Nil aliud bulbis quam satur esse potes.

*Lucanica, 32.*

Filia Picenæ venio Lucanica porcæ:  
Pultibus hinc niveis grata corona datur.

*Cistella olivarum, 33.*

Hæc quæ Picenis venit subducta traperis  
Luscoat atque eadem finit oliva dapes.

*Mala*

*Mala citrea, 34.*

Aut Corcyraei sunt hæc de frondibus hortis  
Aut hæc Malsyli poma draconis erant.

*Colostrum, 35.*

Surripuit pastor quæ nondum stantibus hædis  
De primo matrum lacte colostrum damus.

*Hædi, 36.*

Lascivum pecus & viridi non utile Baccho  
Det poenas: nocuit jam teuer ille deo.

*Ova, 37.*

Candida si croceos circumfluit unda vitellos,  
Hesperius scombri temperet ova liquor.

*Porcellus lactens, 38.*

Lacte mero pastum pigrae mihi matris alumnum  
Ponat, & Astolo de sue dives edat.

*Apyrina & tuberes, 39.*

Non tibi de Libycis tuberes & apyrina ramis,  
De Nomentanis sed damus arboribus.

*Idem, 40.*

Lecta suburbanis mittuntur apyrina ramis,  
Et vernæ tuberes: quid tibi cum Libycis?

*Sumen, 41.*

Esse potes nudum sumen, sic ubere largo  
Effluit, & vivo lacte papilla tumet.

*Pulli gallinacei, 42.*

Si Libycæ nobis volucres, & Phasides essent,  
Acciperes: at nunc accipe cortis aves.

*Persica Nuci-Persica, 43.*

Vilia maternus fueramus Persica ramis,  
Nunc iam adoptivis Persica cara sumus.

*Panes Picentini, 44.*

Picentina Ceres niveo sic nectare crescit,  
Vi levis accepta spongia turget aqua.

Boletis

*Boleti, 45.*

Argentū; atque aurum, facile est, lanamq; togamq;  
Mittere: boletos mittere difficile est.

*Ficedula, 46.*

Cum me ficus alat, cum pascat dulcibus uvis,  
Cur potius nomen non dedit uva mihi?

*Terra tubera, 47.*

Rumpimus altricem tenero quæ vertice terram;  
Tubera, boletis poma secunda sumus.

*Turdorum decuria, 48.*

Texta rosis fortasse tibi, vel divite nardo,  
At mihi de turdis facta corona placet.

*Anas, 49.*

Tota quidem ponatur anas; sed pectore tantum,  
Et cervice sapit: cætera redde coco.

*Turtur, 50.*

Dum pinguis mihi turtur erit: lactuca valebis,  
Et cochleas tibi habe. perdere nolo famem.

*Perna, 51.*

Cæretana mihi fiet, vel missa licebit  
De Menapis; lauri de petasone vorent.

*Petaso, 52.*

Musteus est; propera, caros nec differ amicos;  
Nam mihi cum vetulo sit petasone nihil.

*Vulva, 53.*

Te fortasse magis capiat de virgine porca,  
Me materna gravi de sue vulva capit.

*Colocasia, 54.*

Niliacum ridebis olus, lanasque sequaces,  
Improbacum morfu fila manuque trahes.

*Iecur anseris, 55.*

Adspice, quam tumeat magno jecur anseris majus;  
Miratus, dices; hoc, rogo, crevit ubi?

*Glires;*

*Glires. 56.*

Tota mihi dormitur hiems, & pinguior illo  
Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

*Cuniculus. 57.*

Gaudet in effossis habitare cuniculus avtris,  
Monstravit tacitas hostibus ille vias.

*Attagena. 58.*

Inter sapes fertur alitum primus  
Ionicarum gultus attagenarum.

*Gallina al ilis. 59:*

Pascitur & dulci facilis gallina farina;  
Pascitur & tenebris. ingeniosa gula est.

*Capo. 60.*

Ne nimis exhansto maeresceret inguine gallus,  
Amisit testes: nunc mihi Gallus erit.

*Idem. 61.*

Succumbit sterili frustra gallina marito:  
Hanc matris Cybeles esse decebat avem.

*Perdix. 62.*

Tonitur Ausoniis perdix rarissima mensis:  
Hanc in piscina mandere saepe soles.

*Columbilli. 63.*

Ne violes teneras perjuro dente columbas,  
Tradita si Cnidiae sunt tibi sacra Deae.

*Palumbi torquati. 64.*

Inguina torquati tardant hebetantque palumbi:  
Non edat hanc volucrem, qui cupit esse sata x.

*Galbula. 65.*

Galbina decipitur calamis & retibus ales,  
Turget adhuc viridi cum rudis uva mero.

*Catta. 66.*

Pannonicas nobis nunquam dedit Umbria cattas:  
Mavult hęc Domino mittere dona Pudens.

PAVO



*Pavo. 67.*

Miraris quoties gemmantes explicat alas,  
Et potes hunc sævo tradere, dure, coco?

*Phœnicopterus. 68.*

Dat mihi penna rubens nomen : sed lingua gulosis  
Nostra sapit. quid si garrula lingua foret?

*Phasianus. 69.*

Argiva primum sum transportata carina:  
Ante mihi uotum nil, nisi Phatis, erat.

*Numidica. 70.*

Anferre Romano quamvis satur Hannibal esset:  
Ipse suas nunquam barbarus edit aves.

*Anser. 71.*

Hæc servavit avis Tarpeji templa Tonantis.  
Miraris? nondum fecerat illa Deus.

*Grues. 72.*

Turbabis versus, nec littera tota volabit,  
Vnam perdidideris si Palamedis avem.

*Rusticula. 73.*

Rustica sum, an perdix, quid refert, si sapor idem est?  
Carior est perdix : sic sapit illa magis.

*Cycnus. 74.*

Dulcia defecta modulatur carmina lingua  
Cantator cycnus funeris ipse sui.

*Porphyriones. 75.*

Nomen habet inagni volucris tam parva Gigantis?  
Et nomen Prañni Porphyrionis habet!

*Mullus. 76.*

Spirat in advecto, sed jam piger, æquore nullus:  
Languescit? vivum da mare, fortis erit.

*Muræna. 77.*

Que natat in Siculo grandis muræna profundo,  
Non valet exu statim mergere sole cutem.

homo

*Rhombus*, 78.

Quamvis lata gerat patella rhombum:  
Rhombus latior est tamen patellâ.

*Ostrea*, 79.

Ebria Bajano veni modo concha Lucrino:  
Nobile nunc sitio luxuriosa garum.

*Scylla*, 80.

Cæruleus nos Liris amat, quem silva Maricæ  
Protegit: hinc scyllæ maxima turba sumus.

*Scarus*, 81.

Hic scarus, æquoreis qui venit obesus ab undis,  
Visceribus bonus est: cætera vile sapit.

*Coracinus*, 82.

Princeps Niliaci raperis, coracine, macelli:  
Pellæ prior est gloria nulla gulæ.

*Echinus*, 83.

Iste licet digitos testudine pungat acutâ,  
Cortice deposito mollis echinus erit.

*Murices*, 84.

Sanguine de nostro tinctas ingrate lacernas  
Induis, & non est hoc satis, esca sumus.

*Gobius*, 85.

In Venetis sint lauta licet convivia terris,  
Principium cœnæ gobius esse solet.

*Lupus*, 86.

Laneus Euganei lupus excipit ora Timavi,  
Æquoreo dulces cum sale pastus aquas.

*Aurata*, 87.

Non omnis laudem pretiunque aurata meretur,  
Sed cui solus erit concha Lucrina cibus.

*Acipensis*, 88.

Ad Pallatinas acipensem mitte mensas:  
Ambrosias ornent munera rara dapes.

T

Lepus

*Lepus, 89.*

Inter aves turdus, si quid me iudice certum est,  
Inter quadrupedes mactea prima lepus.

*Aper, 90.*

Qui Diomedæis metuendus fetiger agris  
Ætolâ cecidit cuspide, talis erat.

*Dama, 91.*

Dente timentur apri: defendunt cornua tauros:  
Inbelles damæ quid, nisi præda, sumus?

*Oryx, 92.*

Matutinarum non ultima præda ferarum  
Sævus oryx, constat quot mihi morte canum?

*Cervus, 93.*

Hic erat ille tuo dominus, Cyparisse, capistro?  
An magis iste tuus, Silvia, cervus erat?

*Laliso, 94.*

Cum tener est onager, solaque laliso matre  
Pascitur, hoc infans, sed breve nomen habet.

*Oleum Venæfranum, 95.*

Hoc tibi Campani sudavit bacca Venæfri:  
Vnguentum, quoties sumis, & istud olet.

*Dorcas, 66.*

Delicium parvo donabis dorcada nato;  
Lactatis solet hanc mittere turba togis.

*Caprea, 97.*

Pendentem summa capream de rupe videbis:  
Casuram speres; decipit illa canes.

*Onager, 98.*

Pulcher adest onager: mitti venatio debet.  
Dentis Erythræi jam remove te sinus.

*Garum sociorum, 99.*

Exspirantis adhuc scombri de sanguine primo  
Accipe fastosum, munera cara, garum.

*Amphora.*

*Amphora muria*, 100.

Antipolitani (fateor) sum filia thynni :  
Essem si scombri, non tibi missa forem.

*Mel Atticum*, 101.

Hoc tibi Thesei populatrix misit Hymetti  
Pallados à silvis nobile nectar apis.

*Favi Siculi*, 102.

Cum dederis Siculos mediis de collibus Hyblæ,  
Cecropios dicas tu, licet, esse favos.

*Passum*, 103.

Cnosia Minoræ genuit vindemia Cretæ  
Hoc tibi: quod multum pauperis esse solet.

*Picatum vinum*, 104.

Hæc de vitifera venisse picata Vienna,  
Ne dubites; misit Romulus ipse mihi.

*Mulsum*, 105.

Attica nectareum turbatis mella Falernum:  
Misceri decet hoc à Ganymede merum.

*Albanum*, 106.

Hoc de Cæsareis mitis vindemia cellis  
Misit, Iuleo quæ sibi monte placet.

*Surrentinum*, 107.

Surrentina bibis? nec murrhina picta, nec aurum  
Sumet: dabant calices hæc tibi vina suos.

*Falernum*, 108.

De Sinuessanis venerunt Massica prælis:  
Conditæ quo, quæris, consule? nullus erat.

*Seinum*, 109.

Pendula Pomptinos quæ spectat Setia campos,  
Exigua vetulos misit ab urbe cados.

*Fundanum*, 110.

Hæc Fundana tulit felix autumnus Opimi:  
Expressit mustum consul, & ipse bibit.

*Trifolinum*, III.

Non sum de primo (fateor) trifolina Lyæo,  
Inter vîna tamen septima vitis ero.

*Cacubum*, III 2.

Cæcuba Fundanis generosa coquuntur Amyclis:  
Vitis & in mediâ nata palude viret.

*Signinum*, III 3.

Potabis liquidum Signina morantia ventrem:  
Ne nimium sistant, sit tibi parca sitis.

*Mamertinum*, III 4.

Amphora Nestoræa tibi Mamertina fenestâ  
Si detur, quod vis nomen habere potest.

*Tarraconense*, III 5.

Tarraco, Campano taurum celsura Lyæo,  
Hæc genuit Tuscis æmula vîna cadis.

*Nomentanum*, III 6.

Nomentana meum tibi dat vindemia Bacchum:  
Si te Quinctus amat, commodiora bibes.

*Spoletinum*, III 7.

De Spoletinis quæ sunt cariola lagenis  
Malueris, quam si multa Falerna bibas.

*Pelignum*, III 8.

Marsica Peligni mittunt turbara coloni:  
Non tu, libertus sed bibat illa tuus.

*Acetum*, III 9

Amphora Niliaci non sit tibi vilis acetis:  
Esset cum vinum, vilior illa fuit.

*Massilitanum*, III 10.

Cum tua centenos expugnet sportula cives,  
Fumea Massiliæ ponere vîna potes.

*Cæretanum*, III 11.

Cæretana Nepos ponat, Serina putabis.  
Non ponit turbæ, cum tribus illa bibit.

Taren-

*Tarentinum.* 122.

Nobilis & Ianis, & felix vitibus Aulon,  
 Det pretiosa tibi vellera, vina mihi.

*Vnguentum.* 123.

Vnguentum heredi nunquam, nec vina relinquis:  
 Ille habeat nummos, hæc tibi tota dato.

*Corona rosea.* 124.

Dat festiuatas, Cæsar, tibi Bruma coronas:  
 Quondam veris erat, nunc tua facta rosa est.

M. VAL.

## MARTIALIS

## APOPHORETA.

## Epigrammatum

## LIBER XIV.

## Ad Lectorem.

**S**ynthesibus dum gaudet eques, dominusque fe-  
 natus;

Dumque decent nostrum pilea sumpta Iovē:  
 Nec timer ædilem moto spectare fritillo,

Cum videat gelidos tam prope verna lacus:  
 Divitis alternas & pauperis accipe sortes,

Præmia convivæ det sua quisque suo.  
 Sunt apinæ, tricæque, & si quid vilius istis,

Quis nescit? vel quis tam manifesta negat?  
 Sed quid agam potius madidis Saturne diebus,

Quos tibi pro coelo filius ipse dedit?  
 Vis scribam Thebas, Trojamve, malasve Mycenas?

Lude, inquis, nucibus: perdere nolo nuces.

*Ad eundem.*

Quovis cunque loco potes hunc finire libellum:

Versibus explicatum est omne duobus opus.